

ALLIANSSIN LAUSUNTO SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSESTA

SIVISTYSVALIOKUNNALLE

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Allianssi kommentoi seuraavia pyydettyjä aihekokonaisuuksia:

- Oppilas- ja opiskelijahuollon järjestäminen.
- Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon järjestäminen.
- Nuorten osallisuus kuntatasolla ja maakuntatasolla.
- Nuorten työpajoissa ja ohjaamotoiminnassa nykyisin toteutuvan moniammatillisen yhteistyön tulevaisuus osana laajempaa nuorisotakuuta.
- Kulttuuri- ja liikuntatoimen asema kunnan ja maakunnan rajapinnalla.

Lausunnon pääkohdat:

- Allianssi pitää hyvänä, että oppilas- ja opiskelijahuolto turvataan kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettavana lähipalveluna.
- Toimiva ja kustannustahokas YTHS tulee laajentaa myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.
- Kokonaisvastuu nuoresta on oltava yhdellä taholla, vaikka eri palvelut hajautuvat kuntiin ja maakuntiin. Yhteistyö mm. työvoimapalvelujen, koulutuksen ja nuorisotyön välillä on saatava pelaamaan sujuvasti. Tiedon on kuljettava kunnan, maakunnan ja valtion välillä ja eri tahojen järjestelmien toimittava yhteensopivasti.
- Ohjaamot on vakiinnutettava. Ohjaamo-palveluja tai vastaavaa eri sektoreiden palvelut yhteen sovittavaa palvelua tulee tarjota lähellä nuorta sekä digitaalisina että kasvokkain.
- Sote- ja maakuntauudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida uudistuksen jatkovalmistelussa ja sen toteutuksen ajan.
- Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen on oltava kaikkien hallintotasojen yhteinen tehtävä. Kaikilla toimijoilla on oltava kannustimet edistää terveyttä ja hyvinvointia, ei ainoastaan sosiaali- ja terveystalouden maksajilla.
- Maakunnan ja kuntien yhteistyö on varmistettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä palvelujen rajapinnoilla.
- Järjestöjen ennaltaehkäisevää työtä on tuettava. Järjestöt järjestävät paljon joustavaa matalan kynnyksen apua ja sosiaalista vahvistamista nuorille. Tämä monimuotoinen toiminta sijoittuu vapaaehtoistoiminnan ja palvelutuotannon välimaastoon. Sen merkitys on tunnistettava ja jatkuvuus turvattava.
- Kunnille sekä kolmannelle sektorille on varattava riittävät resurssit ja voimavarat hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Ennaltaehkäisevän työn merkitys on tunnustettava.
- Nuorten maakuntakansalaisuutta ja osallisuutta on tuettava.
- Kuntien yhtiöittämisvelvoite palvelujen tuottamisessa rajaa kunnallisten työpajojen mahdollisuuksia tuottaa maakuntiin siirtyviä palveluja.

1. Koululais- ja opiskeluterveydenhuolto lähipalveluna

Nyt lausuttavana olevan HE:n mukaan järjestämisvastuu kouluterveydenhuollosta siirtyy maakuntiin ja kunnille jää vastuu psykologi- ja kuraattoripalveluista sekä yhteisöllisestä opiskeluhuollosta, joka on kouluympäristöön tiiviisti liittyvää ennaltaehkäisevää toimintaa.

Nuorten kannalta tärkeää on, että sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin pääsee nopeasti ja palvelut ovat siten integroituneita, ettei pompottelua luukulta toiselle tapahdu. Nuoret itse tuovat toistuvasti esiin sen, että sote-palveluissa olennaisinta on niiden helppo saavutettavuus ja matala kynnyks.

Erityisesti nuorilla palveluiden etäisyys ja monimutkaisuus voi estää palveluihin hakeutumisen. Nuorille, jotka ovat syrjäytyneet koulusta, opiskelusta tai työpaikasta sekä haavoittuvassa asemassa oleville nuorten ryhmille (maahanmuuttajat, vammaiset jne.) etäisyys tai palvelujen monimutkaisuus voivat muodostua ratkaiseviksi esteiksi palveluiden piiriin hakeutumiselle. Erityinen huoli liittyy sote-palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen harvaan asutuilla alueilla

Allianssi on tyytyväinen siihen, että lakiesityksen tarkoituksena on turvata oppilas- ja opiskelijahuolto kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettavana lähipalveluna. Opiskeluterveydenhuoltoon olennaisena osana kuuluu oppilaitoksen kanssa tehtävä ennaltaehkäisevä yhteistyö. Toimiva opiskeluterveydenhuolto nivoo osaltaan yhteen oppilaitosyhteistyön (opintoneuvonnan ja opintopsykologit), yhteistyön opiskelijajärjestöjen sekä tutortoiminnan kanssa, toimivan yhteyden matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdehankkeiden sekä opiskelijaliikunnan ja asumisen kanssa.

Aivan olennainen osa opiskeluterveydenhuoltoa sekä opiskelijan sosiaalipalveluita on kiinteä yhteys oppilaitoksiin sekä yhteistyö koulutuksen järjestäjän tekemän opiskeluhoitotyön kanssa. Opiskeluhoillon kokonaisuutta suunnitellaan nykyisellään oppilaitosten monialaisissa opiskeluhoitoryhmissä, joissa mukana ovat myös kunnan terveys- ja sosiaalipalvelujen edustajat. Järjestämisvastuun siirtämisestä huolimatta tämä yhteys oppilaitosten arkeen ei saa rikkoutua.

Allianssi muistuttaa, että yhteistyö oppilaitosten ja maakunnan palveluksessa toimivien terveydenhoitajan ja lääkärin kesken tulee olla toimivaa ja saumatonta. Esimerkiksi henkilöstön pysyvyys on tässä tärkeää. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota ammattilaisten osaamiseen sekä selkeään käsitykseen eri tahojen vastuista.

Parhaimmillaan opiskelijaterveydenhuollosta muodostuu alueen oma yhtenäinen kokonaisuutensa, jossa on paras asiantuntemus opiskelukykyyn ja opiskelijan hyvinvointiin liittyvistä erityiskysymyksistä. Vahvoilla opiskeluterveydenhuollon kokonaisuuksilla voidaan vastata myös nykyistä opiskeluterveydenhuoltoa vaivaavaan aliresursointiin ja palveluiden pirstoutumiseen. Näin järjestettynä järjestämisvastuun siirto tarjoaa mahdollisuuden siihen, että opiskelija saa niin terveydenhoitajan ja lääkärin kuin psykologin ja kuraattorinkin palvelut sekä niihin liittyvän tiedon integroidusti ja tehokkaasti yhdestä paikasta.

2. Toimiva ja kustannustahokas YTHS tule laajentaa myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.

Terveydenhuoltolain 17 §:n perusteella korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Säännöksen perusteella yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta vastaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS).

Allianssi painottaa, että kaikkien korkeakouluopiskelijoiden tulee olla tulevaisuudessa samojen, laadukkaiden ja riittävästi resursoitujen terveystalvelujen piirissä, jotka on opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi perusteltua järjestää valtakunnallisesti toimivan sekä opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneen YTHS:n kautta.

Edellä mainituista syistä johtuen nykyisen terveydenhuoltolain 17 § on muutettava muotoon: *“korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan toteuttaa sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuusta olevan tahon suostumuksella myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta”*. Julkinen valta siis siirtää järjestämis- ja tuottamisvastuun sopimuksella korkeakouluopiskelijoiden osalta YTHS:lle.

Sopimukseen pohjaava malli on mahdollinen, sillä opiskeluterveydenhuolto on jo määritelty valinnanvapauden ulkopuolelle. EU:n valtioneuvoston päätelyä sovelletaan vain, mikäli tuki vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. YTHS ja maakunnat toteuttavat opiskeluterveydenhuollon osalta julkista palvelua, joka kustannetaan julkisella rahalla. YTHS ja maakunnat eivät opiskeluterveydenhuollon osalta toimi markkinoilla, eivätkä kilpaile yritysten kanssa.

3. Monialainen yhteistyö ja verkostomaisesti tuotettu palvelu: Ohjaamot

Allianssi esittää, että maakuntien muita tehtäviä koskevassa lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon monialaiset, esimerkiksi kuntien ja valtion viranomaistahojen sekä kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöstä muodostetut toimintamallit. Tällaisia verkostomaisesti tuotettuja palveluja ovat hyvin lupaavin tuloksin käynnistyneet alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-palvelut.

Ohjaamo-toimintamalli perustuu verkostotyöhön, jonka toteuttajina ovat kuntien työllisyyden hoito, koulu- ja nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimi, TE-toimisto, KELA, oppilaitokset ja kolmas sektori sekä laajeneva yhteistyö yrittäjien kanssa. Näiden eri hallinnonalan toimijoiden välistä joustavaa yhteistoimintaa ei saa vaarantaa valmisteilla olevassa uudistuksessa.

Ohjaamo-toiminnalla tavoitellaan alle 30-vuotiaiden nuorten työllistymistä, kouluttautumista ja arjen hallintaa. Verkostomaisesti toimivissa Ohjaamoissa tarjotaan ”yhden oven –periaatteella” nuoren tilanteeseen sopivaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta kokonaisvaltaisella työotteella, jolloin aikaa ja resursseja vievä ketjuttaminen vähenee. Ohjaamo-palveluja on tarjolla syksyllä 2016 lähes 40 palvelupisteessä eri puolilla Suomea ja niiden vaikutuspiirissä on noin 60 % alle 30-vuotiaista nuorista.

Maakunnan tulee palvelujen järjestäjän roolissa esimerkiksi maakunnan strategiassa, palvelulupauksessa ja sopimuksissa varmistaa, että palvelun tuottajalla on tarvittaessa edellytykset osallistua edellä kuvailun kaltaiseen monialaiseen yhteistyöhön.

Allianssi vaatii, että Ohjaamot on vakiinnutettava. Ohjaamo-palveluja tai vastaavaa eri sektoreiden palvelut yhteen sovittavaa palvelua tulee tarjota lähellä nuorta sekä digitaalisina että kasvokkaisina.

Sipilän hallituksen ohjelmassa asetetaan huomattava painoarvo digitaalisten palvelujen kehittämiselle ja tästä saatavalle kustannustehokkuuden kasvulle. Digi-, etä- ja mobiilipalveluja on hyödynnettävä mahdollisimman laajasti, se on useinkin asiakasystävällistä ja hinnaltaan edullisempaa. Nuorilla on usein erinomaiset edellytykset käyttää digitaalisia palveluita, mutta toisaalta kaikilla nuorillakaan ei näitä edellytyksiä, tai tarvittavaa laitteistoa, ole.

Allianssi näkee, että Ohjaamo-palveluja tai vastaavaa eri sektoreiden palvelut yhteen sovittavaa palvelua tulee tarjota lähellä nuorta sekä digitaalisina että kasvokkaisina.

Myös henkilökohtaiseen kontaktiin pohjautuvia palveluja on oltava saatavilla. Tämä korostuu ennen kaikkea nuorten sosiaali- sekä mielenterveyspalveluissa. Erityisesti nopeasti saatavilla olevat nuorten mielenterveyspalvelut ovat tärkeitä työurien pidentämiseksi ja nuorten sairauspäivärahopäivien sekä työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi. Sosiaalipalvelut eivät saa jäädä toimeenpanossa ja resurssien jaossa terveyspalvelujen varjoon.

4. Kuntien ja järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä.

Allianssi näkee erityisen tärkeänä, että maakunnan ja kuntien yhteistyö varmistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä.

Maakunnan vastuulle siirtyy esimerkiksi lastensuojelun, mielenterveyspalveluiden, kuntoutuksen sekä erilaisten lääkäripalveluiden järjestäminen. Näiden toteuttamisessa maakunnan ja kunnan yhteistyön ja palveluiden rajapintojen on oltava saumattomia. Jos näin ei tapahdu, voi siitä muodostua vaikeuksia erityisesti nuorille, jotka liikkuvat palvelujen välimaastossa.

Nuorten hyvinvointi rakennetaan sote-palveluiden ulkopuolella. Kunnat vastaavat edelleen nuorten hyvinvoinnille tärkeitä palveluista, kuten koulutuksesta, nuorisotyöstä, vapaa-ajan palveluista, kulttuurista ja liikunnasta, asuinalueiden kehittämisestä ja liikenteestä. Näiden palveluiden tuottamiseen kunnilla on oltava riittävät resurssit. Kunnille on turvattava riittävät resurssit hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn tekemiseen.

Järjestöt tekevät tärkeää työtä yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämässä sekä vaikuttavat esimerkiksi nuorten terveyteen ja hyvinvointiin. Kuntien voimavarojen lisäksi on varmistettava kolmannen sektorin mahdollisuudet ja resurssit toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kolmannen sektorin toiminnassa tärkeää on ilmaisten tai kohtuuhintaisten toimitilojen sekä paikallisten avustusten mahdollistaminen.

Järjestöillä on tärkeä rooli tehtävissä, jotka jäävät kunnille. Kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä on systemaattisesti edistettävä ja hyödynnettävä palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Paikalliselle tasolle on kehitettävä pysyviä yhteistyö- ja kumppanuusrakenteita.

Lopuksi Allianssi muistuttaa, että *Lapsivaikutusten arviointi* on väline lasten ja nuorten edun selvittämiseen. Lapsen oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnilla voidaan ennustaa myös lausuttavana olevan lainsäädännön vaikutuksia lapsiin ja nuoriin sekä heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Nyt lausuttavana olevasta lakipaketista on tehty lapsenoikeusperustainen, oikeudellinen ennakoarviointi. Allianssi vaatii, että sote- ja maakuntauudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida uudistuksen koko valmistelun sekä toteutuksen ajan.

5. NUORTEN MAAKUNTAKANSALAIUUUTTA JA OSALLISUUTTA ON TUETTAVA

- **Maakunnan nuorisovaltuustolla tulee olla puhe- ja läsnäolo-oikeus maakuntavaltuustossa, liikelaitoksen hallinnossa ja muissa toimielimissä sekä tiiviit yhteydet kunnallisiin nuorisovaltuustoihin. Nuorisovaltuustolle on taattava riittävät ja laadukkaat tuki- ja ohjausresurssit. Resursseja on oltava myös maakunnan nuorten kuulemiseen.**
- **Maakunnalliseen nuorisovaltuustoon kunnasta valittavien nuorten määrä on suhteutettava kunnan kokoon. On varmistettava, että kaikista kunnista saadaan vähintään yksi nuori maakunnalliseen nuorisovaltuustoon.**

- **Nuorten osallistamisen keinot, kuten osallistuva budjetointi, on otettava tehokkaaseen käyttöön. Nuorilla pitää olla maakuntakansalaisuuden tueksi tietoa siitä, mistä pääte-tään.**
- **Kaikkia maakunnan nuoria tulee kuulla aidosti ja yhdenvertaisesti. Osallisuuden toteu-tumista tulee myös aktiivisesti seurata ja kehittää. Tähän tarvitaan välineitä ja resurs-seja.**
- **Nuorten vaikutusmahdollisuudet on turvattava myös palveluissa, niiden arvioimisessa ja arviointikriteerien asettamisessa.**

Alueellista demokratiaa tulee tukea rakenneuudistuksessa ja varmistaa nuorten todelliset vaikuttamis-mahdollisuudet. Nuorten osallistumisoikeuksien toteutuminen rakenneuudistuksissa edellyttää suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Osallisuuden rakenteita tulee kehittää lasten ja nuorten sekä nuori-soalan kanssa.

Demokratian haasteita liittyy tulevien maakunnallisten vaalien tunnettavuuteen ja etenkin nuorten ää- nestysaktiivisuuteen. Nuorten äänestysaktiivisuuden nostamiseksi tarvitaan vaikuttavia toimenpiteitä. Nuoret tarvitsevat selkeää tietoa maakuntavaaleista sekä siitä, mistä milläkin hallinnon tasolla pääte- tään. Ilman kunnollista tietoa, maakuntakansalaisuus tai maakunnan hallinto jää nuorille eteiseksi.

On otettava tavoitteeksi luoda yhdenvertaisia ja monikanavaisia osallisuuden rakenteita, joissa alusta alkaen huomioidaan nuorten moninaisuus. Tällöin mahdollistuu eritaustaisten nuorten mukaanotto. Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja.

Lausunnoilla oleva maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksia koskeva sääntely vastaa kuntalain sääntelyä. Edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle luo maakuntavaltuusto, mihin ehdotus maakuntalaiksi antaa Allianssin mielestä pääosin toimivat raamit. Allianssi esittää muutamia huomi- oita ja parannusehdotuksia nimenomaan nuorten näkökulmasta.

5.1 Maakunnan vaikuttamistoimielimet (26 §)

Maakuntalakiluonnoksen 26 §:ssä määritellään maakunnallisten vaikuttamistoimielinten perustami- sesta. Yksi niistä olisi maakunnallinen nuorisovaltuusto tai muu nuorten vaikuttajaryhmä.

Samassa pykälässä linjataan muun muassa vanhusvaltuustosta ja vammaisneuvostosta. On erittäin tärkeää, että näiden ryhmien osallistumista säädetään velvoittavasti. Allianssi pitää siksi ongelmalli- sena, ettei eri vaikuttajaryhmille ole lausunnoilla olevassa esityksessä omaa pykälää, vaan niistä sää- detään yhdessä yhteisessä pykälässä. Allianssi näkee erittäin tärkeänä, että nuorten vaikuttajaryh- mistä säädetään omassa pykälässään. Mallia tähän voi ottaa esimerkiksi voimassa olevasta kunta- laista.

Pykälän 26 mukaan maakunnan nuorten vaikuttamismahdollisuuksien takaamiseksi, maakuntahalli- tuksen olisi asetettava maakunnallinen nuorisovaltuusto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Kunnallisten ja maakunnallisten vaikuttajaryhmien toimintaan tulee varata riittävät ohjaus- ja toiminta- resurssit.

Ryhmän toiminta vaatii resursseja. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: "Erillinen mää- räraha talousarvioissa jäntevöittäisi vaikuttamistoimielinten toimintaa". Nuorten vaikuttajaryhmän riit- tävät resurssit ovat tärkeitä ryhmän toiminnan kannalta. Jotta nuorten vaikuttajaryhmä voi tarttua heille merkittäviin asioihin, tulee heillä olla ajankohtaista tietoa päätettävistä asioista. Tämä tarkoittaa hen- kilöresursseja ryhmää ohjaavalle henkilölle.

Maakunnallisen nuorisovaltuuston jäsenet valittaisiin kuntien vastaavista vaikuttajaryhmistä siten, että kustakin ryhmästä valittaisiin vähintään yksi edustaja. Lopullinen jäsenmäärä, kokoonpano ja maakunnallisen nuorisovaltuuston valinta ja toimintatavat jäisivät maakunnan päätettäväksi. Allianssi näkee, että maakuntatason nuorten vaikuttajaryhmän on oltava edustuksellinen ja vaikuttava. On tärkeää, että kaikki jäsenet valitaan demokratian periaatteita noudattaen, vaikka maakunnan nuorisovaltuustolle pitää jättää liikkumatilaa päättää kokoonpanosta ja muiden jäsenten valintatavoista.

Vaikuttajaryhmän asema suhteessa maakuntahallintoon tulee olla tiivis. Maakunnallisen nuorisovaltuuston vaikuttamisvalta ulottuisi kaikille maakunnan toimialoihin. Tämän vuoksi pykälän toiseen momenttiin tulee lisätä kuntalain mukaisesti "muissa asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä". Tämä on tärkeä lisäys, sillä kaikessa päätöksenteossa on huomioitava lasten ja nuorten näkemykset lähiympäristöstään ja hyvinvoinnistaan.

Nuorten vaikuttajaryhmillä on oltava aitoa päätösvaltaa yhteisistä asioista: päätöksenteon ja nuorten vaikuttajaryhmän välillä on oltava aito vuorovaikutus. Ryhmille on annettava valtaa päätöksenteon eri vaiheissa sekä läsnäolo- ja puheoikeus valtuustossa kaikissa lautakunnissa ja muissa päätöksenteoelimityksissä.

Maakuntahallinnossa tulee huomioida nuorten moninaisuus ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien tukeminen. Vähemmistöihin kuuluvien nuorten osallistumista vaikuttajaryhmään on tuettava aktiivisesti, esimerkiksi tiedottamalla esteettömästi ja eri kielillä sekä monikanavaisesti, kuten videoilla.

5.2 Matalan kynnyksen vaikuttamismahdollisuudet

Pykälässä 23 § säädetään yleisistä asukkaiden osallistumisoikeuksista. Pykälässä on kattavasti esitelty eri vaikuttamismahdollisuuksia.

Allianssi haluaa muistuttaa, että kaikki asukkaat ovat oikeutettuja osallistumisen ja vaikuttamisen kanaviin yhdenvertaisesti. Pykälän esimerkeissä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista viitataan laajasti palveluiden käyttäjiin, jolloin huomioimatta saattaa jäädä kuntalaisten eli palvelun käyttäjien moninaisuus. Tähän asiaan voisi viitata pykälän alussa kohdassa: "Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista". Allianssi ehdottaa muotoa: "Valtuuston on pidettävä huolta yhdenvertaisista, monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista".

Pykäläluonnoksessa vaikuttamismahdollisuudet eri alueilla sekä päätöksenteon eri vaiheissa taataan nuorten vaikuttajaryhmälle (26§). Allianssi haluaa korostaa, että myös Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet pykälässä (23§) tulisi huomioida, että lapset ja nuoret ovat kunnan palveluiden suuri käyttäjäryhmä, joita tulee käyttäjädemokratian mukaisesti kuulla ja osallistaa heitä koskevien palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Säännöksen velvoittavasta sanamuodosta huolimatta suoran demokratian laajuus ja muodot jäisivät pitkälti valtuuston päätettäväksi. 35 §:ssä säädetään maakuntastrategiasta, jossa valtuuston tulee määrittää, miten asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa maakunnan päätöksentekoon. Allianssi muistuttaa, että tosiasiallisen osallistamisen mahdollistaminen vaatii myös resursseja.

Allianssi vaatii, että palvelujen järjestämisessä kuullaan nuoria ja annetaan heille mahdollisuus vaikuttaa palvelujen kehittämiseen. Huomioitava on kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin, kuten vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin. Heidän kohtaamiaan eriarvoisuuksia sote-palveluissa on tunnistettava ja puututtava siihen tarvittaessa positiivisella erityiskohtelulla.

Kuntien yhtiöttämiselvoite maakuntiin siirtyvien palvelujen tuottamisessa

Allianssi suhtautuu varauksella lailla säädettävään yhtiöttämiselvollisuuteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtyminen maakunnille tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kunnalliset työpajat pystyisivät jatkossa tuottamaan maakuntiin siirtyviä palveluja ainoastaan yhtiöttämällä.

Kuntien yhtiöttämiselvoite palvelujen tuottamisessa rajaa kunnallisten työpajojen mahdollisuuksia tuottaa palveluja, kuten kuntouttavaa työtoimintaa. Työpajatoiminnan erilaiset valmennuspalvelut tulee turvata jokaisella työpajalla työpajan hallinnollisesta taustasta ja koosta riippumatta.

Helsingissä 12.6.2017

Eero Rämö
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri

Lisätietoja: Heli Markkula, asiantuntija, p. 040 900 4882 heli.markkula(at)alli.fi